

УСЛУГЕ И КРИВИЧНА ОДГОВОРНОСТ

*Др Ванда Божич, сарадник у настави
Правног факултета Универзитета у Загребу*

УДК: 343.352/353

КОРУПТИВНО КАЗНЕНО ДЈЕЛО ДАВАЊА МИТА КАО НЕЗАКОНИТА „ПРОТУУСЛУГА ЗА УСЛУГУ“*

Резиме

Предмет овог рада је казнено дјело давања мита. Казнена дјела против службене дужности, давање и примање мита, најчесталија су коруптивна казнена дјела. Присутна су у готово свим дјелатностима те подједнако у приватном и јавном сектору. У већини случајева нема примања мита без давања мита, другим ријечима, нема услуге без протууслуге. У раду ће се анализирати позитивно казнено законодавство Републике Хрватске које се односи на казнено дјело правог и неправог активног подмићивања те ће се успоредити правна рјешења с бившим Казненим законом. Наставно на законска рјешења, покушат ће се наћи и рјешења у судској пракси. Потражит ће се одговор на питање како је Казненим законом регулирана и предвиђена могућност починитеља казног дјела давања мита који је дао мито само из разлога како би могао пријавити незаконита поступања, а како то изгледа у судској пракси. Појаснит ће сам појам посредовања у подмићивању службене или одговорне особе. Надаље, у раду је направљена анализа пријављених, оптужених и осуђених особа за казнено дјело давања мита, за право и неправо активно подмићивање, у посљедње двије године. Закључно, предложит ће се мјере у циљу сузбијања овог облика корупције – давања мита.

Кључне ријечи: *давање мита, корупција, казнена дјела против службене дужности, незаконите услуге.*

1. Корупцијски деликти

Давање мита и примање мита најчесталији су корупцијски деликти и као такви сматрају се синонимом за корупцију, корупцију у ужем смислу, која из дана у дан постаје све већа пријетња друштвеном поретку. Коруптивним

---

* Рад је писан у оквиру потпоре Хрватске закладе за знаност и одобреног пројекта под бр.1949. „Multidisciplinary Research Cluster on Crime in Transition - Trafficking in Human Beings, Corruption and Economic Crime.“

казненим дјелима¹ угрожени су темељи друштвене вриједности, владавина права, али и људска права. Корумпираност службене особе или одговорне особе повлачи за собом и корумпираност надлежне институције коју представља и у којој је запослена.

Да су подмићивање и везе често најлакши начин добивања одређених јавних услуга у Хрватској сматра 89% хрватских испитаника (просјек за ЕУ: 73%).² На тај начин, постепено, грађани губе повјерење у читав државни апарат. Резултати истраживања *Еуробарометра* о ставовима Еуропаљана о корупцији, показује како три четвртине (76%) Еуропаљана сматра да је корупција раширена, а више од половине (56%) сматра да се разина корупције у њиховој земљи повећала тијekom протекле три године, док је један од дванаест Еуропаљана (8%) изјавио да је искусо случај корупције или му свједочио у протеклој години.³

Корупцијски деликти раширени су у готово свим дјелатностима. Коруптивно казнено дјело давања мита службеним⁴ или одговорним⁵ особама највише се, од стране пословних субјеката, односило на службенике у уреду за катастар (6,9%), опћинске, градске и жупанијске службенике (5,9%) и полицијске службенике (5,7%), а ако погледамо да ли су особе које су дале мито то учиниле на властиту иницијативу или на иницијативу друге особе, резултат је сљедећи: више од половине (56%) случајева су сами понудили мито, а да то јавни службеник од њих није изравно затражио, док је у 43% случајева мито затражио јавни

---

¹ То су према бившем Казненом закону који је био на снази до 31. 12. 2012. године: давање и примање мита (чл. 347. и 348. КЗ-а), протузаконито посредовање (чл. 343. КЗ-а), злоупотреба обављања дужности државне власти (чл. 338. КЗ-а), злоупотреба положаја и власти (чл. 337. КЗ-а), злоупотреба у поступку стечаја (чл. 283. ст. 2. и 3. КЗ-а), нелегална конкуренција у вањскотрговинском пословању (чл. 289. ст. 2. КЗ-а), склапање штетних уговора (чл. 249. КЗ-а), одавање службене тајне (чл. 351. КЗ-а), издавање и неовлаштено прибављање пословне тајне (чл. 295. КЗ-а).

² Еуропска комисија: Прилог о Хрватској Извјешћу о сузбијању корупције у ЕУ-у, Bruxelles, 3. 2. 2014. стр. 8.

³ Еуропска комисија: Извјешће ЕУ-а о сузбијању корупције, доступно на: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr_2014_hr.pdf, (01.04.2016).

⁴ Службена особа је државни дужносник или службеник, дужносник или службеник у јединици локалне и подручне (регионалне) самоуправе, носитељ правосудне дужности, судица поротник, члан Државног судбеног вијећа или Државноодвјетничког вијећа, арбитар и јавни биљежник. Службеном особом сматра се и особа која у Еуропској унији, страни држави, међународној организацији које је Република Хрватска члан, међународном суду или арбитражи чију судбеност Република Хрватска прихваћа, обавља дужности повјерене особама из претходне реченице, чл. 87. ст. 3. Казненог закона, НН бр. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15

⁵ Одговорна особа је физичка особа која води послове правне особе или јој је изричито или стварно повјерено обављање послова из подручја дјеловања правне особе или државних тијела или тијела јединице локалне и подручне (регионалне) самоуправе, чл. 87. ст. 6. *Исто*.

службеник, и то у 5,9% случајева експлицитно, у 24,3% случајева дао је до знања да то очекује, а у 12,8% случајева захтјев за митом упућен је посредством треће особе.⁶

Према извјешћу за 2015. г., Република Хрватска налази се на 50. мјесту с 51 бодом на лествици од 168 земаља према индексу перцепције корупције те је боља него годину прије.⁷

2. Давање мита - коруптивно казнено дјело против службене дужности

Самим сврставањем казног дјела давања мита у деликте против службене дужности одређен је заштитни објект казног дјела давања мита, а то је службена дужност. Међутим, можемо рећи да давање мита не представља типично казнено дјело против службене дужности, али га је законодавац с оправдањем инкриминирао као самостално казнено дјело и то баш унутар казних дјела против службене дужности. Наиме, у југославенском казном закону из 1929. године давање мита није представљало самостално казнено дјело, већ је било инкриминирано казним дјелом примања мита кроз облик потицања на примање мита.⁸ Међутим, ваља скренути позорност на следећу замјерку таквој инкриминацији. Поттицање на примање мита имаће казноправни учинак једино ако службена или одговорна особа уистину и прими мито, но у случају ако службена или одговорна особа не прими мито, починитељ односно поттицатељ на примање мита, није казнено одговоран.

Починитељ казног дјела давања мита означен је називом *тко* што давање мита сврстава међу *delicta communia*, за разлику од казног дјела примања мита чији починитељ може бити једино службена или одговорна особа, дакле особа која има одређено посебно својство, што ово дјело сврстава међу *delicta propria*. Корупција представља глобални проблем 21. стољећа, стога свака држава потписница Казноправне конвенције о корупцији треба донијети нужне правне и друге мјере којима се према њеном националном законодавству казним дјелом давања мита сматра чин када било која особа намјерно, изравно или неизравно, обећа, нуди или даје било какву не припадајућу корист било којем њеном државном службенику, намијењену њему, њој или неком другом, не би ли та особа дјеловала или се суздржала од дјеловања тијеком обнашања

---

⁶ Види више у: Изложеност пословног сектора корупцији и криминалу у Хрватској: утјецај корупције и других облика криминала на приватне твртке, Уред Уједињених народа за дроге и криминал, Беч, 2013.

⁷ *Transparency International Hrvatska*: Индекс перцепције корупције 2015 – извјештај, доступно на: <http://www.transparency.hr/hr/clanak/indeks-percepcije-korupcije-2015-izvjestaj/392>, (1.04.2016).

⁸ Деренчиновић, Д., *Посебни дио казног права*, Загреб, 2007, стр. 413.

своје дужности.⁹ Конвенција Уједињених народа против транснационалног организираног криминалитета налаже свакој држави потписници да донесе законодавне и друге потребне мјере којима ће утврдити дјела обећања, нуђења или давања јавном службенику, изравно или неизравно, непрописне користи, за њега особно или за другу физичку или правну особу, како би иста дјеловала или пропустила дјеловати у извршавању своје службене дужности,¹⁰ а која су почињена намјерно, као казнена дјела давања мита. Нужним се намеће и инкриминирање одговорности правних особа¹¹ за судјеловањем у коруптивним казним дјелима.

Судска пракса показује нам да је казнено дјело давања мита у великој већини случајева нераскидиво повезано с казним дјелом примања мита. Давање и примање мита представљају тзв. деликте сусретања,¹² деликте који се сусрећу око интереса под заједничким називником, једног интереса даватеља мита (да му се направи одређена услуга) и другог интереса приматеља мита (да за тражену услугу буде награђен), а и један и други казноправно су одговорни као починитељи свог казног дјела. Код казног дјела давања мита, испрва нам се намеће закључак, да је даватељ мита особа која покреће корупцијску заједницу даватеља и приматеља мита, наиме, даватељ мита је особа која иницира корупцијски деликт. С друге стране, приматељ мита представља пасивну особу која само одговара на понуду даватеља мита и одобрава ју, дакле, на њу пристаје. Међутим, то у пракси није увијек тако. Понуда мита може, исто тако, доћи и од особе која тражи мито како би учинила одређену услугу. У том случају, даватељ мита одговара на понуду особе која тражи и захтијева мито. Можемо рећи да је даватељ мита у функцији активног подмићивања, међутим, иницијатор може бити подједнако и једна и друга страна, али исто тако и трећа страна, посредник.

---

⁹ Чл. 2. Казноправне конвенције о корупцији (ЕТС бр. 173), Закон о потврђивању Казноправне конвенције о корупцији, НН, МУ, бр. 11/00

¹⁰ Чл. 8. ст. 1.а. Конвенције Уједињених народа против транснационалног организираног криминалитета, United Nations Convention against Transnational Organized Crime, United Nations, Treaty Series, vol. 2225. Закон о потврђивању Конвенције Уједињених народа против транснационалног организираног криминалитета, Протокола за спречавање, сузбијање и кажњавање трговања људима, посебице жена и дјеце те Протокола против кријумчарења миграната копном, морем и зраком, којима се допуњује Конвенција Уједињених народа против транснационалног организираног криминалитета, НН, МУ, бр. 14/02, 13/03, 11/04

¹¹ Чл. 10. Исто.

¹² Више о тзв. деликтима сусретања види у Деренчиновић, Д., *Казнено дјело давања мита у хрватском и успоредном казном законодавству и судској пракси*, Хрватска правна ревија, 2001/3, стр. 56-68.

3. Законски оквир казног дјела давања мита у Републици Хрватској

Казнено дјело давања мита у позитивном хрватском казном законодавству има два облика: право активно подмићивање – чл. 294. ст. 1. КЗ и неправо активно подмићивање – чл. 294. ст. 2. КЗ.¹³ Иако је казним дјелом примања мита инкриминирано и накнадно пасивно подмићивање, то није случај код казног дјела давања мита. Давање поклона службеној или одговорној особи, након што је она подузела и извршила радњу, не сматра се активним подмићивањем и не повлачи за собом казнену одговорност, изузев ако наведена ситуација не представља унапријед планирани договор, исто наводи и судска пракса: *Давање поклона службеној особи након извршења службене радње није казнено дјело давања мита из чл. 326. КЗ ако то давање није претходно уговорено или обећано у вези с извршењем те службене радње.*¹⁴ Послове државног одвјетништва за казна дјела давања мита обавља Уред за сузбијање корупције и организираног криминалитета.¹⁵

С обзиром да је ријеч о коруптивним казним дјелима, правом и неправом давању мита, који на значајан начин угрожавају правну сигурност једне друштвене заједнице, сваки понуђен, обећан или дан износ представља мито, дакле, код казног дјела давања мита не можемо говорити о безначајном дјелу, у прилог мишљење Врховног суда¹⁶ *.....када се ради о казном дјелу које у себи укључује мито, било да се ради о примању или давању мита, ни у којем случају не може се говорити о безначајном дјелу на начин како је оно означено чл. 28. Казног закона. Мито као друштвена појава једна је од најразорнијих појава за било који друштвено уређен систем понашања. Тачно је да се при томе не може заобићи чињеница да је далеко већа друштвена опасност приматеља мита, но истовремено, не би било приматеља мита да не постоје особе које су таково мито спремни дати.*¹⁷

Бившим Казним законом, казнено дјело давања мита било је прописано чл. 348. КЗ,¹⁸ према којем је за право активно подмићивање, чл. 348. ст. 1. КЗ., била прописана нешто блажа казна у односу на данашњи важећи КЗ, казна затвора од шест мјесеци до пет година, док је мито било дефинирано као дар или

¹³ Казнени закон, НН бр. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15

¹⁴ Пресуда Врховног суда Републике Хрватске, Број: И Кж 431/66 од 20.10.1966.г.

¹⁵ Чл. 2. ст. 2. точ. 1. Закона о Уреду за сузбијање корупције и организираног криминалитета, НН, бр. 76/09, 116/10, 145/10, 57/11, 136/12, 148/13

¹⁶ Нема казног дјела, иако су остварена његова обиљежја, ако је ступањ починитељеве кривње низак, дјело није имало посљедице или су посљедице незнатне и не постоји потреба да починитељ буде кажњен, чл. 33. КЗ

¹⁷ Пресуда Врховног суда Републике Хрватске, Број: И Кж 636/06-3 од 13. 03. 2007. г.

¹⁸ Казнени закон Републике Хрватске, био на снази до 31.12.2012., НН, бр. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08

каква друга корист. За неправо активно подмићивање, чл.348.ст.2. бившег КЗ, исто тако је била предвиђена блажа казна, казна затвора од три мјесеца до три године. Из наведеног произлази како нови закон није блажи за починитеља казног дјела давања мита. *Врховни суд Републике Хрватске је, испитујући и остали дио побијане пресуду по службеној дужности сукладно чланку 379. ставка 1. тачке 2. ЗКП/97, посебно размотрио и евентуалну примјену Казненог закона („Народне новине“ број 125/11. и 144/12.; наставно: КЗ/11) који је у међувремену (1. сijeчња 2013.) ступио на снагу, али је нашао да тај Закон, с обзиром на све околности предметних казних дјела и околности које се односе на оптуженике, није блажи за ове починитеље (чланак 3. ставак 1. и 2. КЗ/11)... Наиме, радње оптуженог Л. С. из тачке 1. изреке првоступањске пресуде, у њој правно означене као казнено дјело давања мита из чланка 348. ставка 2. КЗ/97, требало би подвести под казнено дјело давања мита из чланка 294. ставка 2. КЗ/11, за које је запријеђена строжа казна од оне прописане чланком 348. ставком 2. КЗ/97.¹⁹*

3.1. Право активно подмићивање

Право активно подмићивање инкриминирано је чланком 294. ст. 1. КЗ према којем ће се починитељ, дакле, онај тко службеној или одговорној особи понуди, даде или обећа мито намијењено тој или другој особи да унутар или изван граница своје овласти обави службену или другу радњу коју не би смјела обавити или да не обави службену или другу радњу коју би морала обавити, или тко посредује при таквом подмићивању службене или одговорне особе, казнити казном затвора од једне до осам година. Радња је дефинирана у појмовима нуђења, обећавања и давања мита као сваке неприпадне награде, дара или друге имовинске или неимовинске користи без обзира на вриједност.²⁰ Наградом се сматра и понуда полицијском службенику на име љетовања у кући уколико не напише извјешће о прометној незгоди која се догодила, иако није познато нити постоје докази о томе је ли полицајац наведену понуду прихватио. *Начин на који је оптуженик понудио полицајцу да љетује у његову угоститељском објекту на К., измијенили су чак и своје адресе, па и упућивање позива да се посјет оствари, уз чињеницу да службено извјешће о прометној незгоди није ни састављено... довољна су подлога за правилан закључак суда да је оптуженик починио казнено дјело давања мита. При томе није ни од каква значења што је полицајац мислио о таквој оптужениковој понуди, кад је очито да је понуда везана уз прометну незгуду и да је услиједила управо на основи ње.²¹*

---

¹⁹ Пресуда Врховног суда Републике Хрватске, Број: И Кж-Ус 101/10-7 од 06.06.2014.г.

²⁰ Дефиниција мита садржана је у чл. 87. ст. 24. КЗ, Народне новине бр. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15

²¹ Пресуда Врховног суда Републике Хрватске, Број: Кж-1170/84 од 19.06.1985.г.

Према томе, основни облик почињења казног дјела је, с једне стране нуђење, обећавање и давање мита службеној или одговорној особи, и с друге стране, посредовање при подмићивању службене или одговорне особе. Потоњи облик почињења казног дјела конзумира се у самом помагању особи која чини казнено дјело давања мита, стога се поставља питање потребе инкриминирања посредовања као посебног облика почињења казног дјела давања мита. Наиме, с обзиром на одредбу КЗ којом је инкриминирано помагање,²² ова одредба о посебној инкриминацији посредовања чини се непотребна. У прилог наведеном стајалишту говори нам и стајалиште судске праксе кад је ријеч о посредовању као помагању: *...Истом том пресудом, према опт. Ј. С., на темељу чл. 353. точ. 6. ЗКП, одбијена је оптужба да би, дјелом описаним под точ. 2. изреке починио казнено дјело помагања при давању мита из чл. 348. ст. 2.²³ у свези чл. 38. ст. 1. КЗ.²⁴*

Помагање у почињењу казног дјела, дакле, обухваћа и улогу посредника између приматеља мита и даватеља мита, посредника који је упућен у читав садржај коруптивног договора и који је задужен за пријенос информација између једне и друге стране. *Посредовање је предаја службеној или одговорној особи дара који даје друга особа као даватељ мита.²⁵* Посредник на тај начин постаје једини модус остварења споразума између приматеља и даватеља мита. Наведено стајалиште потврђује нам и судска пракса *...Обављајући улогу гласника омогућио је договарање о „цијени за посао,“ информирајући и опт. Ј. С. о реакцији опт. Б. В. на њезин приједлог. Он сам је, дакле, послужио у одређеној мјери као средство комуникације између приматеља и даватеља мита, чиме је недовољено преузео улогу помагача у извршењу казног дјела.²⁶*

Казнено дјело правог давања мита довршено је већ самим обећањем давања мита због којег би службена или одговорна особа подузела незакониту радњу односно пропустила закониту радњу. Није од значаја за казнену одговорност околност да службена или одговорна особа није обавила тражену услугу ради које је примила мито, наведена околност може бити једино од значаја при одмјеравању казне. Исто је примјенљиво и код посредника, помагача, довољно је

²² Чл. 38. КЗ: Тко другоме с намјером помогне у почињењу казног дјела, казнит ће се као да га је сам починио, а може се и блаже казнити.

²³ Давање мита, чл. 348. ст. 2. бившег Казног закона РХ, *Тко службеној или одговорној особи даде или обећа дар или какву другу корист да у границама својег овлаштења обави службену или другу радњу коју би морала обавити, или да не обави службену или другу радњу коју не би смјела обавити, или тко посредује при таквом подмићивању службене или одговорне особе, казнит ће се новчаном казном или казном затвора до једне године*, Народне новине бр. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08

²⁴ Чл. 38. ст. 1. КЗ, *Тко другоме с намјером помогне у почињењу казног дјела казнит ће се као да га је сам починио, а може се и блаже казнити.*

²⁵ Пресуда Врховног суда Републике Хрватске, Број: И Кж 3454/69

²⁶ Пресуда Врховног суда Републике Хрватске, Број: И Кж-Ус 44/12-10 од 11.04.2013.г.

да је помагач исказао своју спремност у посредовању при подмићивању службене или одговорне особе, што наводи и судска пракса: ... *помагање или поговарање свакако улази у законски отис дјела да се "у границама свог овлаштења обави службена радња која се не би смјела обавити"* и довољно је да је *оптуженик З. М. исказао спремност за такво протузаконито поступање, а није нужно да се оно доиста и подузело.*²⁷

3.2. Неправо активно подмићивање

Неправо активно подмићивање инкриминирано је чл. 294. ст. 2. КЗ према којем ће се починитељ, дакле, онај тко службеној или одговорној особи понуди, даде или обећа мито намијењено тој или другој особи да унутар или изван граница своје овласти обави службену или другу радњу коју би морала обавити, или да не обави службену или другу радњу коју не би смјела обавити, или тко посредује при таквом подмићивању службене или одговорне особе, казнити казном затвора од шест мјесеци до пет година. Неправо пасивно подмићивање сматра се лакшим обликом казног дјела давања мита из разлога што се овдје ради о радњи службене или одговорне особе која је сама за себе законита. Наиме, починитељ даје мито службеној или одговорној особи како би обавила радњу коју ионако треба обавити, али даје мито да, примјера ради, радњу обави у јако кратком року.

3.3. Факултативно законско ослобођење од казне за активно подмићивање

Починитељ казног дјела правог и неправог давања мита који је дао мито на захтјев службене или одговорне особе и пријавио дјело прије његова откривања или прије сазнања да је дјело откривено, може се ослободити казне.²⁸ Можемо рећи да се овдје ради о једном облику *нескривљеног* давања мита, међутим, наведено није у потпуности оправдано из разлога што законодавац не прописује ослобођење од кривње, већ евентуално, само од казне, наиме, починитељ се може ослободити казне, али и не мора. Суд ће у доношењу одлуке посебно водити рачуна о околностима под којима је казнено дјело давања мита почињено као и о самој личности починитеља, а исто тако, морају се испунити два увјета, први, да је починитељ дјела дао мито на захтјев и други, да је починитељ дјела такво своје незаконито поступање пријавио прије него што се за почињено дјело сазнало или се оно открило. Прописаном одредбом потиче се грађане на пријављивање коруптивних радњи. Међутим, поставља се питање потиче ли уистину ова одредба грађане на пријављивање корупције. Наиме, суд ће према спремности починитеља казног дјела давања мита на сурадњу с

---

²⁷ Пресуда Врховног суда Републике Хрватске, Број: И Кж 141/1990-5 од 17.05.1990.г.

²⁸ Чл. 294. ст. 3. КЗ

тијелима казног прогона одлучити хоће ли га казнити или ће га ослободити од казне. Дакле, починитељ *нескривљеног* давања мита нема зајамчену сигурност да ће бити ослобођен од казне, стога ће и његово првобитно хтијење и воља да пријави један облик коруптивних радњи у виду почињеног казног дјела примања мита, у коначној реализацији постати врло упитно. Требало би размислити о измјени наведене одредбе на начин да се *нескривљени* починитељ давања мита ослободи од кривње под одређеним оствареним законским увјетима. Не би било лоше да споменути увјети буду и таксативно наведени, стога се, као увјети, предлажу слједећи: као и до сада, казно дјело давања мита мора бити пријављено прије него што се за њега сазна или се његово почињење открије, али било би добро и временски ограничити вријеме унутар којег се може говорити о добровољном пријављивању казног дјела од стране његова починитеља да би могли говорити о *нескривљеном* понашању, затим, починитељ мора на најбољи могући начин сурађивати с тијелима казног прогона, он треба бити у стању и свједочити против приматеља мита у казном поступку, надаље, починитељ своју пријаву мора темељити на доказу да је мито дао искључиво на приједлог, сугестију или изравно тражење службене или одговорне особе, и на крају, треба бити недвојбено да код таквог починитеља није постојала намјера на давање мита. У прилог наведеном, од посебног значаја треба бити и сама вриједност даног мита.

У наставку проанализират ћемо пресуду Врховног суда Републике Хрватске која се односи на казно дјело давања мита, према чл. 294. ст. 3. КЗ, дакле, према којем се починитељ који је дао мито на захтјев службене или одговорне особе и пријавио дјело прије његова откривања или прије сазнања да је дјело откривено, може ослободити казне. Дакле, имамо ситуацију у којој полицијски службеник зауставља возило, констатира да двије особе у возилу нису везане и хоће им наплатити казну за прекршај која износи укупно 1.000,00кн. Међутим, даје им до знања, да пристаје не евидентирати им казне те смањити износ тако да њему директно дају 50,00 еура.

Оправдано суд првог ступња такав закључак темељи на сугласним, увјерљивим и логичним исказима опт. Д. Ј. и опт. И. Т. П., које у основи потврђује исто тако логичан и увјерљив исказ свј. П., а из којих слиједи да је опт. Ј. као полицијски службеник приликом надзора промета на граничном пријелазу М., најприје предочио опт. Д. Ј. и опт. И. Т. П. да су починили прекршај јер нису били везани сигурносним појасевима, те да је сваки од њих дужан платити казну од 500 кн, да би након тога затражио од њих износ од 50 ЕУР-а, умјесто плаћања те казне, те тај износ и примио од опт. Д. Ј. .... Неспорно је тијеком поступка утврђено да су опт. Д. Ј. и опт. И. Т. П. на захтјев опт. Ј. дали истом 50 ЕУР-а да их овај не пријави за прекршај, након чега су пријавили дјело мита прије његова откривања....Погрешно сматра суд првог ступња да при томе није доказана намјера опт. Д. Ј. и опт. И. Т. П. да давањем новца опт. Ј. избјегну плаћање казне за прекршај, те да су новац дали искључиво зато што је то опт. Ј. тражио и није хтио наплатити казне, те да

су стога тек вољом опт. Ј. увучени у цијели догађај, без намјере да у њему судјелују као даватељи мита.²⁹

Врховни суд, као суд другог ступња, сматра да је првоступањски суд с оправдањем закључио да је полицијски службеник казненоправно одговоран за примање мита, међутим да је преурањено донио одлуку да оптуженици нису имали намјеру дати мито полицијском службенику већ су увучени у цијели догађај који су, због тога, потом и пријавили. *Нема сумње да опт. Ј. чини казнено дјело већ у тренутку када захтјева од опт. Д. Ј. и опт. И. Т. П. новац да им не наплати казну за прекршај, те за сада погрешно закључује првоступањски суд да код њих није доказана намјера за давање мита на захтјев опт. Ј., као службене особе, већ да му исти дају новац само из разлога јер им овај не жели наплатити казне већ тражи новац за себе, чиме их без њихове воље увлачи у цијели догађај.*³⁰

Као што произлази из пресуде, након давања мита полицијском службенику, сви су се оптуженици међусобно порјечкали након чега је полицијски службеник вратио мито наведеној двојници и наплатио им казне за прекршај. Међутим, наведени преобрат ситуације не утјече на казненоправну одговорност јер је казнено дјело давања мита довршено у тренутку давања новца (мита) полицијском службенику на име почињеног прекршаја. Из свега слиједи како другоступањски суд сматра да првоступањски суд није добро утврдио чињенично стање.

*Наиме, за сада је такав закључак првоступањског суда преурањен и супротан утврђеном чињеничном стању из којег слиједи да су опт. Д. Ј. и опт. И. Т. П. на захтјев опт. Ј. дали истом 50 ЕУР-а да их овај не пријави за прекршај, након чега су пријавили дјело мита прије његова откривања. Околност да је након таквог давања новца опт. Ј., дошло до вербалног сукоба између опт. Д. Ј. и опт. И. Т. П., с једне стране и опт. Ј., с друге стране, услјед чега је опт. Ј. вратио новац опт. Д. Ј. и опт. И. Т. П. и наплатио им прекршај, није од значаја за оцјену казнене одговорности опт. Д. Ј. и опт. И. Т. П. јер је казнено дјело давања мита у односу на њих довршено већ у тренутку када су на захтјев опт. Ј. дали истоме тражени новац како не би платили казну за почињени прекршај.*³¹

Како Врховни суд, није могао с оправдањем рећи да није доказана намјера на давање мита, укинуо је првоступањску пресуду у ослобађајућем дијелу, у односу на оптужене за давање мита, те се у том дијелу предмет враћа суду првог ступња на поновно суђење. У поновљеном поступку, у дијелу у којем је побијана пресуда укинута, првоступањски суд ће поновно извести све до сада изведене доказе, те их након тога оцијенити појединачно и у вези с осталим доказима, те тако утврдити правно релевантно чињенично стање на којем ће темељити нову и

---

²⁹ Пресуда Врховног суда Републике Хрватске, Број: И Кж 259/07-5 од 22.04.2008.г.

³⁰ Исто.

³¹ Исто.

на закону основану пресуду. Ова пресуда сигурно није примјер грађанима на потицање пријављивања корупције, поготово из разлога што је првоступањски суд оптужене за давање мита ослободио од кривње, да би другоступањски суд такву одлуку првоступањског суда укинуо и вратио му на поновни поступак. Поставља се питање, хоће ли се особа, која је била у ситуацији дати мито, усудити се то и пријавити, јер наиме, као што ни Казнени закон, тако ни судска пракса не говори томе у прилог.

3.4. Трећа особа - посредник у давању мита

Особа која посредује при подмићивању службене или одговорне особе, посредник је у давању мита. Посредник казнено дјело чини давањем иницијативе, увјеравањем, успостављањем везе, преузимањем предмета поклона од даатеља и уручивањем приматељу.³² Каква је ситуација ако се у улози посредника јавља службена или одговорна особа? Ваља скренути позорност, да ће се само посредништво цијенити на основу обима пружене услуге посредника, наиме, није исто ради ли се о посреднику који ће се појавити у функцији класичног посредника путем којег се остварује само договор између приматеља и даатеља мита па ће тако примјерице посредник имати задаћу да уручи приматељу мита договорени износ мита. У том случају радит ће се о посредовању службене или одговорне особе која је својим радњама, посредовањем, починила казнено дјело давања мита. Међутим, уколико службена или одговорна особа има већи спектар радњи које се могу сматрати њезиним ангажманом око давања мита те уколико она користи свој положај и утјецај да као службена или одговорна особа обави или не обави одређену радњу у посредовању радит ће се о другом казненом дјелу, казненом дјелу протузаконитог посредовања према бившем КЗ,³³ односно трговања утјецајем

---

³² Шаковић, А., *Организовани економски криминал у односу на корупцију и прање новца у Босни и Херцеговини*, Криминалистичке теме, Сарајево, бр. 3-4/2003. године, стр. 183–193.

³³ Према чл. 343. бившег КЗ; 1) Тко захтијева или прими дар или какву другу корист, или тко прими понуду или обецање дара или какве друге користи за себе или другу физицку или правну особу да искориштавањем свога службеног или друштвеног положаја или утјецаја посредује да се обави службена или друга радња која би се морала обавити, или да се не обави службена или друга радња која се не би смјела обавити, казнит ће се казном затвора од шест мјесеци до три године. (2) Казном из ст. 1. овога цланка казнит ће се тко искориштавањем свога службеног или друштвеног положаја или утјецаја посредује да се обави службена или друга радња која се не би смјела обавити или да се не обави службена или друга радња која би се морала обавити. (3) Ако је за посредовање из ст. 2. овога цланка поцинитељ примио дар или какву другу корист, или ако је примио понуду или обецање дара или какве друге користи за себе или другу физицку или правну особу, а не ради се о поцињењу другога казног дјела за

према важећем КЗ.³⁴ Трговање утјецајем је, дакле, само нови назив казног дјела, али и не ново казнено дјело у складу са чл. 12. Закона о потврђивању казненоправне конвенције о корупцији³⁵ и чл. 18. Закона о потврђивању конвенције Уједињених народа против корупције.³⁶ Потоње казнено дјело самостално је казнено дјело и посредник не може бити оптужен да је починио два казнена дјела у стјецају.

4. Пријављене, оптужене и осуђене особе за давање мита

У анализи пријављених, оптужених и осуђених особа осврнут ћемо се на претходне двије године, 2014.³⁷ и 2013.³⁸ Пријављених особа за право активно подмићивање у 2014. било је 47, од тога 5 жена, док је годину прије било нешто више пријављених, њих 50, од чега 8 жена. Осјетно мањи број пријављених биљежи казнено дјело неправог активног подмићивања, нарочито у 2014. години у којој су за наведено дјело пријављене свега 2 жене и 1 мушкарац, док је година прије имала нешто већи број пријава, укупно 21, а од тога 13 жена. Оптужница је у 2013. за неправо активно подмићивање поднесена против 21 особе, што одговара и бројчаном стању пријављених као и годину касније, гдје је оптужница поднесена против 3 особе. Оптужница за право активно подмићивање поднесена је против укупно 36 особа и у 2014. и у 2013. Дакле, можемо закључити да је од

које је прописана тежа казна, поцинитељ се се казнити казном затвора од једне до пет година.

³⁴ Према чл. 295. КЗ, 1) Тко искориштавањем свога службеног или друштвеног положаја или утјецаја посредује да се обави службена или друга радња која се не би смјела обавити или да се не обави службена или друга радња која би се морала обавити, казнит ће се казном затвора од шест мјесеци до пет година. 2) Тко захтијева или прими мито, или прихвати понуду или обећање мита за себе или другога да искориштавањем свога службеног или друштвеног положаја или утјецаја посредује да се обави службена или друга радња која се не би смјела обавити, или да се не обави службена или друга радња која би се морала обавити, казнит ће се казном затвора од једне до десет година. 3) Тко захтијева или прими мито, или тко прими понуду или обећање мита за себе или другога да искориштавањем свога службеног или друштвеног положаја или утјецаја посредује да се обави службена или друга радња која би се морала обавити, или да се не обави службена или друга радња која се не би смјела обавити, казнит ће се казном затвора од једне до осам година.

³⁵ Чл. 12. Казненоправне конвенције о корупцији (ЕТС бр. 173), Закон о потврђивању Казненоправне конвенције о корупцији, НН, МУ, бр. 11/00

³⁶ Чл. 18. Трговање утјецајем, Закон о потврђивању конвенције Уједињених народа против корупције, НН, МУ 02/05

³⁷ Према подацима Државног завода за статистику Републике Хрватске, Пунољетни починитељи казних дјела, Пријаве, оптужбе и осуде у 2014, Загреб, 2015

³⁸ Према подацима Државног завода за статистику Републике Хрватске, Пунољетни починитељи казних дјела, Пријаве, оптужбе и осуде у 2013, Загреб, 2014

укупног броја поднесених пријава за казнено дјело давања мита у 2013, 70% поднесених за право активно подмићивање, док се свега 30% односило на неправо активно подмићивање. У 2014., 94% казних пријава односи се на право давање мита, а свега 6% на неправо активно подмићивање. Заступљеност жена међу пријављеним за давање мита свега је 14% у 2014, док је годину прије износила 30%.

Оптужених особа за казнено дјело из чл. 294. ст. 1., право активно подмићивање, у 2014. било је 43, од тога 7 жена. Казнени поступци окончани су на следећи начин: 39 осуђујућих пресуда, 2 одбијајуће пресуде и 1 ослобађајућа пресуда. Против 1 особе одбачена је оптужба, док је против 3 особе обустављен казнен поступак. За казнено дјело из чл. 294. ст. 2, неправо активно подмићивање, оптужено је 6 особа, од тога 2 жене. Свих 6 особа проглашено је кривим.

За право активно подмићивање у 2013. оптужено је 45 особа, од тога 4 жене. Донесене су 42 осуђујуће пресуде, 1 ослобађајућа и 1 одбијајућа. Против једне особе одбачена је оптужба. За неправо активно подмићивање оптужене су 3 особе, од тога 1 жена. Све три особе проглашене су кривима. Од укупног броја оптужених за казнено дјело давања мита у 2014., 12,24% их је оптужено за неправо давање мита, а 87,76% за право давање мита. Ситуација међу подигнутим оптужницама годину дана прије врло је слична, 6,25% оптужених за неправо давање мита, док је 93,75% оптужено за право давање мита. Од укупног броја оптужених, у 2014. оптужених жена је 18,37%, а свега 10,42% у 2013. години.

Распон изречене казне за активно давање мита, за које је у 2014. осуђено 39 особа, а годину дана прије 42 особе, кретао се од 2-3 мјесеца па до 6-12 мјесеци затворске казне, док је у неким случајевима према починитељу била примијењена увјетна осуда. Тако је у 2014. за право давање мита било изречено 12 безувјетних казни затвора и 27 увјетних, док је у 2013. ситуација била сасвим другачија, само једна увјетна казна затвора и 41 безувјетна затворска казна. Највише изречених казни затвора било је у распону од 6-12 мјесеци. За неправо давање мита у 2014. изречена је 1 безувјетна казна затвора у распону од 2-3 мјесеца те 5 увјетних затворских казни, док су у 2013. у све 3 осуђујуће пресуде изречене увјетне казне затвора. Жене као осуђене особе за казнено дјело давања мита чине 17,78% од укупног броја осуђених у 2014. и 11,11% у 2013. години.

Према Извјешћу Одбора за унутарњу политику и националну сигурност за 2014. годину³⁹ наводи се како је број корупцијских казних дјела мањи за 52,6%, а починитеља је мање за 54,5% у односу на 2013. годину, међутим то не представља реално стање и није резултат малог броја корупцијских казних

---

³⁹ Извјешће Одбора за унутарњу политику и националну сигурност с расправе о Извјешћу министра унутарњих послова о обављању полицијских послова у 2014, доступно на: <http://www.sabor.hr/izvjesce-odbora-za-unutarnju-politiku-i-nacion0014?dm=2>, (01. 04. 2016).

дјела у 2014., него великог броја у 2013. години, у којој је само у једној Оптужници обухваћено 897 корупцијских казнених дјела с 362 починитеља.⁴⁰

5. Закључак

Казнено дјело давања мита једно је од најучесталијих коруптивних казнених дјела. Остварено је према службеним и одговорним особама и њиховим надлежним институцијама па се тако сваким даном сусрећемо се с неким обликом коруптивних услуга у здравству, полицији, управи, просвјети, култури. Казнено дјело давања мита у већини случајева нужно је повезано с казним дјелом примања мита, наиме, једно казнено дјело повлачи за собом друго казнено дјело. И једно и друго носе у себи тзв. *тамну бројку* случајева почињене корупције за коју, вјеројатно, нећемо никад сазнати јер нити једном нити другом починитељу казног дјела није у интересу његово откриће. Закон предвиђа могућност ослобођења од казне починитеља који је дао мито на захтјев службене или одговорне особе и пријавио то дјело прије његова откривања или прије сазнања, међутим починитељу то није dostatна сигурност, јер га може, али и не мора ослободити од казне, што смо видјели и на темељу судске праксе. Требало би наведену одредбу измијенити како би придобили грађане да пријављују коруптивна казнена дјела, а да буду ипак, довољно заштићени. Надаље, нужно је утјецати на свијест грађана, као потенцијалних починитеља коруптивних казнених дјела, да не чине корупцијске деликте, нарочито гледајући из њихове позиције, да не чине казнено дјело давања мита на начин да поткупљују службене или одговорне особе ради извршења одређених услуга на које они имају право. Исто тако, на грађане треба утјецати и да пријаве сваки упућен им приједлог или захтјев, било израван или неизраван, на давање мита.

И на крају, ваљало би размислити и о инкриминирању квалифицираног облика почињења коруптивних казнених дјела давања и примања мита сукладно одредбама о висини остварене имовинске користи односно штете наведеним Казним законом па у складу с тим прописати и казне. Овај приједлог сматра се потребним с обзиром на учесталост почињења наведених казнених дјела од стране високо позиционираних и имућних особа чији су износи давања и примања мита, за које их се сумњичи па и терети, позамашни.

---

⁴⁰ Више о наведеној Оптужници види у: Божић, В., *Казнено дјело примања мита кроз призму корупције између уговорних лијечника обитељске медицине и творнице лијекова*, Годишњак Академије правних знаности, Загреб, 2015, стр. 101-150.

Vanda Božić, Ph.D., Associate
Faculty of Law, University of Zagreb

CORRUPTION OFFENCE OF GIVING A BRIBE AS AN ILLEGAL "FAVOUR FOR A FAVOUR"

Summary

The subject of this paper is a criminal offence of giving a bribe. Criminal offences against official duty, giving and receiving bribes, are the most common corruption offences. They are present in almost all sectors, and equally in private and public sectors. In most cases, there is no bribe-taking without bribe-giving, in other words, no favour without a favour in return. This paper will analyze the positive criminal legislation of Republic of Croatia pertaining to a criminal offence of proper and improper active bribery and will compare the legal arrangements with the former Criminal Code. In addition to the legal solutions, it will try to find solutions in case law. It will search for an answer to the question of how the Criminal Code regulates and provides for the possibility of a perpetrator of active bribery who had given a bribe only for the reason to be able to report illegal conduct, and how that looks in case law. It will explain the concept of mediation in the bribing of an official or a responsible person. Furthermore, paper offers an analysis of reported, accused and convicted persons for criminal offence of giving a bribe, for the proper and improper active bribery, in the last two years. In conclusion, it will propose the measures to combat this form of corruption - giving of bribes.

: bribery, corruption, crimes against official duty, illegal favours

---

Литература

- Божич, В., Казнено дјело примања мита кроз призму корупције између уговорних лијечника обитељске медицине и творнице лијекова, Годишњак Академије правних знаности, Загреб, 2015.
- Деренчиновић, Д., Посебни дио казненог права, , Загреб, 2007.
- Деренчиновић, Д., Казнено дјело давања мита у хрватском и успоредном казненом законодавству и судској пракси, Хрватска правна ревија, 2001/3.
- Државни завод за статистику Републике Хрватске, Пунољетни починитељи казних дјела, Пријаве, оптужбе и осуде у 2014, Загреб, 2015.

Ванда Божић, Коруптивно казнено дјело давања мита као незаконита
"протууслуга за услугу" (стр. 831-846)

- Државни завод за статистику Републике Хрватске, Пунољетни починитељи казних дјела, Пријаве, оптужбе и осуде у 2013, Загреб, 2014.
- Еуропска комисија: Извјешће ЕУ-а о сузбијању корупције, доступно на: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr_2014_hr.pdf
- Еуропска комисија: Прилог о Хрватској Извјешћу о сузбијању корупције у ЕУ-у, Bruxelles, 3.2.2014
- Извјешће Одбора за унутарњу политику и националну сигурност с расправе о Извјешћу министра унутарњих послова о обављању полицијских послова у 2014, доступно на: <http://www.sabor.hr/izvjescje-odbora-za-unutamju-politiku-i-nacion0014?dm=2>
- Изложеност пословног сектора корупцији и криминалу у Хрватској: утјецај корупције и других облика криминала на приватне твртке, Уред Уједињених народа за дроге и криминал, Беч, 2013.
- Казноправна конвенције о корупцији (ЕТС бр. 173).
- Казнени закон, НН бр. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15.
- Казнени закон Републике Хрватске, био на снази до 31.12.2012. НН, бр. 110/97, 27/98, 50/00, 129/00, 51/01, 111/03, 190/03, 105/04, 84/05, 71/06, 110/07, 152/08.
- Конвенција Уједињених народа против транснационалног организованог криминалитета, United Nations Convention against Transnational Organized Crime, United Nations, Treaty Series, vol. 2225.
- Пресуда Врховног суда Републике Хрватске, Број: И Кж 259/07-5 од 22.04.2008.г.
- Пресуда Врховног суда Републике Хрватске, Број: И Кж-Ус 44/12-10 од 11.04.2013.г.
- Пресуда Врховног суда Републике Хрватске, Број: И Кж 141/1990-5 од 17.05.1990.г.
- Пресуда Врховног суда Републике Хрватске, Број: И Кж 3454/69
- Пресуда Врховног суда Републике Хрватске, Број: Кж-1170/84 од 19.06.1985.г.
- Пресуда Врховног суда Републике Хрватске, Број: И Кж 636/06-3 од 13.03.2007.г.
- Пресуда Врховног суда Републике Хрватске, Број: И Кж-Ус 101/10-7 од 06.06.2014.г.
- Пресуда Врховног суда Републике Хрватске, Број: И Кж 431/66 од 20.10.1966.г.
- Шаковић А., Организовани економски криминал у односу на корупцију и прање новца у Босни и Херцеговини, Криминалистичке теме, Сарајево, број 3-4/2003.
- Транспаренцу Интернационал Хрватска: Индекс перцепције корупције 2015 – извјештај, доступно на: <http://www.transparency.hr/hr/clanak/indeks-percepcije-korupcije-2015-izvjestaj/392>
- Закон о потврђивању конвенције Уједињених народа против корупције, НН, МУ 02/05.
- Закон о потврђивању Казноправне конвенције о корупцији, НН, МУ, бр. 11/00.
- Закон о Уреду за сузбијање корупције и организованог криминалитета, НН, бр. 76/09, 116/10, 145/10, 57/11, 136/12, 148/13.
- Закон о потврђивању Конвенције Уједињених народа против транснационалног организованог криминалитета, Протокола за спрјечавање, сузбијање и кажњавање трговања људима, посебице жена и дјеце те Протокола против кријумчарења миграната копном, морем и зраком, којима се допуњује Конвенција Уједињених народа против транснационалног организованог криминалитета, НН, МУ, бр. 14/02, 13/03, 11/04.

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ

УСЛУГЕ И УСЛУЖНА ПРАВИЛА

**Уредник
МИОДРАГ МИЋОВИЋ**

**Крагујевац
2016.**

УСЛУГЕ И УСЛУЖНА ПРАВИЛА

Зборник реферата са Међународног научног скупа одржаног 13. маја 2016. године, на Правном факултету у Крагујевцу.

Међународни научни одбор Мајског саветовања:

Проф. др Мирослав Миловић, Филозофски факултет Универзитета у Бразилији; Проф. др Маркус Фаро де Кастро, Правни факултет Универзитета у Бразилији; Проф. др Данче Манолева-Митровска, Правни факултет "Јустинијан I", Универзитета "Кирил и Методије" Скопље; Проф. др Миха Јухарт, Правни факултет Универзитета у Љубљани; Проф. др Хрвоје Качер, Правни факултет Свеучилишта у Сплиту; Проф. др Един Ризвановић, Правни факултет Универзитета "Џемал Биједић" у Мостару; Проф. др Снежана Миладиновић, Правни факултет Универзитета Црне Горе; Проф. др Миодраг Мићовић, Правни факултет Универзитета у Крагујевцу

ИЗДАВАЧ: Правни факултет Универзитета у Крагујевцу
Институт за правне и друштвене науке
Јована Цвијића 1, 34000 Крагујевац
телефон: (034) 306 513, 306 504
телефакс: (034) 306 540
е-пошта: faculty@jura.kg.ac.rs
веб: <http://jura.kg.ac.rs>

РЕЦЕНЗЕНТИ Проф. др Хрвоје Качер
Проф. др Снежана Миладиновић
Проф. др Миодраг Мићовић

ЗА ИЗДАВАЧА: Проф. др Радован Вукадиновић

УРЕДНИК: Проф. др Миодраг Мићовић

ШТАМПА: Графопромет д.о.о.

ТИРАЖ: 100

ISBN 978-86-7623-065-5

Штампање Зборника подржало Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

3. Др Зоран Јовановић, доцент
ГЛОБАЛНИ ТРЕНДОВИ У Е-УПРАВИИ ЊИХОВ УТИЦАЈ
НА ПРУЖАЊЕ ЈАВНИХ УСЛУГА 683
4. Др Јелена Вучковић, доцент
РЕФОРМА ЈАВНИХ АГЕНЦИЈА НА ПУТУ
КА УСЛУЖНОЈ УПРАВИ 701
5. Миливоје Лапчевић, асистент
ДОМЕТИ И КАРАКТЕРИСТИКЕ ИЗВРШИТЕЉСКЕ
ДЕЛАТНОСТИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ 713
6. МА Нина Максимовић, асистент
РЕФОРМА ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ У СРБИЈИ КАО ПРЕДУСЛОВ
ЗА ЕФИКАСНИЈЕ ПРУЖАЊА УСЛУГА ГРАЂАНИМА 725

Образовање

1. Др Дејан Матић, доцент
ОПРАВДАНОСТ ЈАВНОГ ФИНАНСИРАЊА КОРИСНИКА УСЛУГА
НА ПРИВАТНИМ ВИСОКОШКОЛСКИМ УСТАНОВАМА 745
2. Јелена Јанковић, докторанд
ИНТЕГРАЦИЈА ОБРАЗОВАЊА И РАДА СА АСПЕКТА РЕФОРМЕ
СИСТЕМА ОСИГУРАЊА ЗА СЛУЧАЈ НЕЗАПОСЛЕНОСТИ 753

Заштита корисника услуга

1. Др Срећко Јелинић, редовни професор
Др Звонимир Јелинић, доцент
ЗАШТИТА ПРАВА ПУТНИКА У ЖЕЉЕЗНИЧКОМ ПРИЈЕВОЗУ 769
2. Др Маја Буковац Пувача, ванредни професор
ОДГОВОРНОСТ ЗА ШТЕТУ КОЈУ ПРОУЗРОЧИ
ФИНАНСИЈСКА АГЕНЦИЈА (ФИНА) 789
3. Др Зоран Илкић, правни заступник у штетама
СИСТЕМИ И КРИТЕРИЈУМИ КОНТРОЛЕ УСЛОВА ОСИГУРАЊА 813

Услуге и кривична одговорност

1. Др Ванда Божић, сарадник у настави
КОРУПТИВНО КАЗНЕНО ДЈЕЛО ДАВАЊА МИТА
КАО НЕЗАКОНИТА "ПРОТУУСЛУГА ЗА УСЛУГУ" 831